

Verus

Nr.5 | januari 2015

MAGAZINE VOOR CHRISTELIJK ONDERWIJS

Profileringsdrang of ruimte voor talent?

SCHOLEN MET SMOEL

FOCUS: SAMEN- WERKING

Sociale dimensies
minstens zo belangrijk

GODLY PLAY

Het Bijbelverhaal
als spel

MAAT- SCHAPPELIJKE OPDRACHT

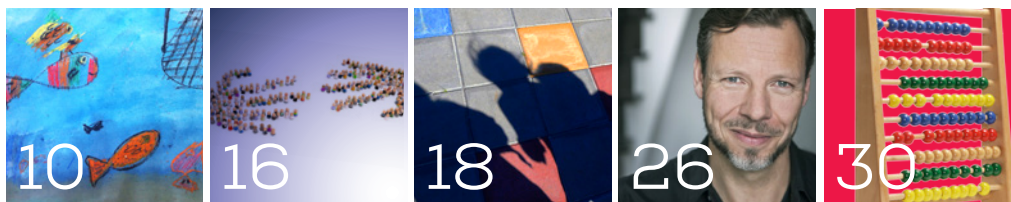
Waar stellen scholen
de grens?

DE BESTUURS- SECRETARIS

Smeerolie van de
organisatie

Vereniging voor
christelijk onderwijs

IN DEZE EDITIE

SCHOLEN MET SMOEL 4

Econasium, technasium, entrepreneursium... Is het de concurrentie of zijn het onderwijskundige overwegingen die vo-scholen aanzetten om zich te profileren? En is die profileringsdrang wel zo heilzaam?

GODLY PLAY. HET BIJBELVERHAAL ALS SPEL 10

Kinderen kunnen heel goed zelf de betekenis van Bijbelverhalen verkennen. Als ze maar de ruimte krijgen om zich te verwonderen en op te gaan in hun spel met de verhalen. Dat is het uitgangspunt van de methode Godly Play.

FOCUS: DE SOCIALE KANT VAN GOVERNANCE 16

Inhoud en juridische vormgeving krijgen veel aandacht bij samenwerking. Terecht. Maar bij moeizame samenwerking is gebrek aan vertrouwen vaak de boosdoener. Zoek de balans tussen de 'harde' en de 'zachte' kant van samenwerking.

TOT WAAR GAAT DE MAATSCHAPPELIJKE OPDRACHT VAN DE SCHOOL? 18

Van alle kanten wordt een beroep op scholen gedaan om maatschappelijke en opvoedkundige problemen te helpen oplossen. Zodra er weer een organisatie aanklopt met het verzoek om voorlichting te komen geven – over veiligheid in het verkeer, vuurwerk, gezond leven, drank en drugs, noem maar op – is de school op haar hoede. Maar scholen gaan ook met andere organisaties in zee.

DE BESTUURS-SECRETARIS 25

Hij is de smeerolie die moet zorgen dat het bestuur, de toezichthouder en de organisatie op elkaar ingespeeld zijn. Wat moet de bestuurssecretaris kunnen?

DE RONDVRAAG: 'VOOR- EN VROEGSCHOLESE EDUCATIE LEVERT NIKS OP' 30

Verus poneert een stelling. Betrokkenen uit het onderwijs reageren.

RUBRIEKEN

- DE KLAS VAN... 2
- NIEUWSPLEIN 8, 26
- COLUMN WIM KUIPER 12
- DIENSTVERLENING IN DE PRAKTIJK 13
- MIJN VERHAAL 14
- OPINIE 21
- GA JIJ JE MAAR EENS MELDEN... 22
- SCHOLEN MET LEF 24
- JURIDISCHE KWESTIE 28
- LEDENVOORDEEL 29

COLOFON

Nr.5 | januari 2015
VERUS MAGAZINE VOOR CHRISTELIJK ONDERWIJS

VERUS, vereniging voor christelijk onderwijs
 Wij verenigen schoolleiders van meer dan 2.200 scholen en bestuurders en toezicht-houders van ruim 500 scholenorganisaties in PO, VO, MBO en HO. Voor hen zijn wij in de ontwikkeling van eigentijds christelijk onderwijs de vernieuwende sparringpartner en de vertrouwde belangenbehartiger.

ISSN: 2352-5320

REDACTIE
 Hester van de Kaa ((eind-)redacteur)
 Guido de Bruin (hoofdredacteur)
 Corine de Reus (bladmanager, eind- en beeldredacteur)

REDACTIEADRES
 Houttuinlaan 5b,
 Postbus 381, 3440 AJ Woerden
 hvandekaa@verus.nl

VERUS DIGITAAL
 Het magazine kan als pdf gedownload worden van www.verus.nl.

VORMGEVING Ontwerpwerk, Den Haag
DRUK Ten Brink, Meppel
COVERFOTO Hollandse Hoogte (Sabine Joosten)

ABONNEMENTEN (excl. 6% btw)
 Verus Magazine is voor leden gratis en kost voor niet-leden € 50.
 Verus Magazine verschijnt zes keer per jaar. Zonder schriftelijke opzegging (per e-mail of post) wordt het abonnement na een jaar automatisch verlengd voor onbepaalde tijd. Er geldt een opzegtermijn van drie maanden. Voor informatie en losse nummers: 0348 74 44 44 of ledenservice@verus.nl.

COPYRIGHT
 Voor overname van artikelen of gedeelten daarvan graag voorafgaand contact met de redactie.

DISCLAIMER
 Aan de informatie in dit magazine kunnen geen rechten worden ontleend.

"Profiling draait om echtheid"

Profileringsdrang of ruimte voor talent?

SCHOLEN MET SMOEL

ZONDER EEN AANTREKkelijk PROFIEL KOM JE ER ALS VO-SCHOOL NIET MEER. IS HET DE CONCURRENTIE OF ZIJN HET ONDERWIJSKUNDIGE OVERWEGINGEN DIE SCHOLEN AANZETTEN OM ZICH TE PROFILEREN MET SPORT, TECHNIEK, ONDERNEMERSCHAP OF DUURZAAMHEID? EN IS DIE PROFILERINGSDRANG WEL ZO HEILZAAM? HET VERHAAL VAN DRIE SCHOLEN. "JE MOET EEN EIGEN SMOEL HEBBEN."

Het Comenius Lyceum Amsterdam is een econasium aan het opzetten. "Het gaat goed met onze school. Toch moeten wij ons zo goed mogelijk profileren, want er is in deze buurt behoorlijke concurrentie", zegt rector Kees Buijtelaar.

De rode draad is ecologie. "We willen de kinderen voorbereiden op hun toekomst. Allerlei ecologische thema's zullen in hun leven een rol spelen: klimaatverandering, demografische ontwikkelingen, noem maar op. Bovendien: als je in Amsterdam een goede baan wilt vinden, moet je de richting op van duurzaamheid. Nu kiezen veel leerlingen nog automatisch voor rechten, maar is er straks werk voor al die mensen?" Het thema past bij de christelijke identiteit

van het Comenius, vindt Buijtelaar: "Rentmeesterschap draait om duurzaamheid." Nog een belangrijk pluspunt: volgens de rector sluit het onderwerp goed aan bij allerlei vervolgopleidingen.

Duurzame ontwikkeling

De onderbouw maakt leerlingen vertrouwd met het begrip duurzaamheid en bereidt hen voor op de manier van werken in de bovenbouw. "Veel van onze leerlingen hebben een achterstand. We willen hun een duurzame ontwikkeling meegeven." Ze werken aan acht competenties, waaronder samenwerken, communiceren, jezelf presenteren en persoonlijk duurzaam worden. De school werkt aan een

beoordelingssysteem dat de leerling bewust maakt van zijn eigen ontwikkeling: hij ziet per competentie wat hij goed heeft gedaan en wat er beter kan.

In de bovenbouw is het econasium in feite een excellentieprogramma met extra modules en projecten. Elk profiel biedt een eigen programma, op maat per leerling. Zo heeft Natuur & Techniek als extraatje het vak econometrie. Buijtelaar: "Dat vak biedt toegang tot allerlei technische opleidingen die voor duurzaamheid heel belangrijk kunnen zijn." Leerlingen kunnen eventueel aan een project meewerken bij een bedrijf of universiteit en op basis daarvan hun profielwerkstuk maken.

Schil rond de school

In het econasium zal weinig klassikaal worden lesgegeven. "Dit is de elite van de toekomst, die moet je anders uitdagen. We hebben duidelijke leerdoelen geformuleerd, waar we langs verschillende wegen naartoe leiden."

De kennisoverdracht zal voornamelijk digitaal gebeuren. Leerlingen worden begeleid door een docent of iemand van een universiteit. Buitelaar: "We werken aan een flexibele schil rond onze school, zodat we veelzijdig kunnen werken en de boel niet instort wanneer een docent zich ziek meldt. Dit is Amsterdam: je kunt hier een fantastisch netwerk van bedrijven en universiteiten opbouwen."

De vakdocenten zijn volgens de rector enthousiast: "Zij voelden zich teveel aan strakke regels gebonden en zijn blij dat ze eindelijk weer aandacht kunnen besteden aan de mooiste en moeilijkste onderdelen van hun vak." Het econasium wordt zoveel mogelijk op eigen kracht opgebouwd. De volgende stap is het ontwikkelen van allerlei modules. Buitelaar: "Als het econasium een succes wordt, maken we er mogelijk een eigen afdeling van." Misschien over vijf jaar; hij wil niets overhaasten. "De valkuil is dat je te enthousiast bezig gaat en dingen neerzet die je nog onvoldoende getest hebt. Je mag niet experimenteren met kinderen. Wij bouwen rustig op vanuit de onderbouw."

Ruimte voor talenten

CSG Dingstede in Meppel biedt al vijf jaar een technasium. Leerlingen kunnen daarnaast kiezen voor Cambridge Engels en Delf, een vergelijkbaar programma voor Frans. Een entreprenasium is in opbouw. Dingstede doet dit niet allereerst uit concurrentieoverwegingen, zegt rector Koos Neuvel. "Het technasium en entre-

"Mooie uithangborden, maar wat zit erachter?"

In haar prille onderwijs carrière heeft Milou Kerkhof, docent klassieke talen aan het Hermann Wesselink College in Amstelveen, al heel wat profileringsdrang van scholen gezien. In een opiniestuk dat ze met een aantal collega's voor de Volkskrant schreef, plaatste ze daar kritische kanttekeningen bij: <http://bit.ly/profileringsdrang>.

"Het is goed dat scholen nadenken over het onderwijs dat ze bieden. Het is ook goed dat schoolprofielen zorgen voor meer differentiatie in excellentietrajecten. Je hoeft niet meer per se naar het gymnasium om je hersens en talenten goed te benutten.

Maar al die profielen zijn een mooi uithangbord waarvan ik me soms afvraag wat erachter schuil gaat. Veel docenten vragen zich af: waarom doen we dit? Hoort dit bij de identiteit van de school of doen we het alleen om op te vallen en daardoor meer leerlingen te trekken?

Het valt me ook op dat scholen vaak niet kiezen. Ze lijken alles te willen: én tto én een bètaprofiel én de gymnasiumafdeling in stand houden. Ik zou zeggen: kies echt ergens voor en biedt daar kwaliteit in. En maak ook duidelijk waar je niet voor kiest. Dat vinden scholen moeilijk."

prenasium geven ruimte aan leerlingen met talenten, zodat zij kunnen excelleren, en ze geven richting aan het gesprek over didactiek in de school." De school vindt dat de profielen uitstekend passen bij de christelijke identiteit. "In die identiteit vinden we een grote motivatie om talenten te ontwikkelen."

Neuvel, tevens voorzitter van de landelijke vereniging van entreprenasias: "Er is sprake van een duidelijk andere docentregie, een andere didactiek, dan bij de traditionele

vakken. En we zien in de praktijk dat de docent die werkt in het technasium of entreprenasium, de ideeën die hij daar ontwikkelt meeneemt naar zijn eigen vak. Dat laatste vind ik heel belangrijk omdat het ons helpt om uit de klassieke docentrol en in beweging te komen."

Die rol is niet per definitie verkeerd, maar: "Het aanbodgestuurde karakter van deze rol verhindert dat kinderen individueel aangestuurd worden. En daardoor ontwikkelen kinderen te weinig eigen leergedrag."

Koos Neuvel

Kees Buijtelaar

Leen Verweij

Eigen bedrijfje

In het kader van het entreprenasium doen alle brugklassers mee aan het project 'Jij de baas'. Ze zetten zich in voor een liefdadigheidsdoel. Kinderen die daarbij opvallen door ondernemend gedrag, krijgen in leerjaar 2 en 3 een vervolgprogramma, dat hen stimuleert om zichzelf meer aan te sturen bij het leren. Ze vragen hun docent toestemming om een aantal lessen over te slaan. In plaats daarvan gaan ze bijvoorbeeld ondernemen in de school vanuit een eigen bedrijfje.

"Deze kinderen gaan actiever leren. Ze gaan veel vrijer en kritischer door hun schoolleven, hebben eerder de wil om te excelleren. En vinden ook dat veel meer leerlingen dat zouden moeten willen. Zij laten zien hoe je boven het maaiveld kunt uitkomen en zijn daar trots op."

De opzet van het entreprenasium kost veel energie. De meeste tijd gaat volgens Neuvel naar het voorbereiden van de docenten. De collega's met passie voor het entreprenasium fungeren als voortrekkers. "Al met al valt de investering mee, als je kijkt wat je ervoor terugkrijgt."

Ook deze rector ziet valkuilen. "Je moet niet teveel profileringen op willen zetten. En een profilering moet niet worden gedragen door een te smalle groep docenten. Nog iets: het moet niet zo zijn dat jij als enthousiaste schoolleider onmisbaar bent voor een profiel."

Breed aanbod

Specialiseren maar tegelijkertijd een brede schoolgemeenschap zijn: dat is het streven van CSG De Lage Waard in Papendrecht, de enige christelijke scholengemeenschap in

de West-Alblasserwaard. "Bij die positie hoort in onze ogen een heel breed aanbod", vindt rector Leen Verweij.

Toch valt er voor leerlingen wel degelijk iets te kiezen: Cambridge Engels, de Franse programma's Delf en Dalf en de VECON business school. De belangstelling voor deze programma's is groot. De school gaat Cambridge Engels zelfs helemaal integreren. Verweij: "Iedereen volgt het en mag kiezen of hij er examen in doet. Dat verlaagt de drempel."

Onder de noemer van de business school besteden leerlingen in de bovenbouw van havo en vwo bovenop het normale curriculum aandacht aan (technische) bedrijven. "In deze regio zitten veel bedrijven op het gebied van baggeren, scheepsbouw en hightech, zoals Fokker. We willen proberen om ook havo- en vwo-leerlingen meer te interesseren voor techniek."

Dat De Lage Waard geregeld voorkomt op lijstjes van goed scorende scholen, heeft volgens de rector niets met de speciale programma's te maken. "Voordat wij die boden, scoorden we al hoog. Die scores zorgen ongevraagd via de kranten voor een zekere profilering. Wij maken daar verder geen item van, omdat wij juist aandacht willen hebben voor alle aspecten van de ontwikkeling van een leerling. Als je erg hamert op goede resultaten, profileer je je op intellectuele kwaliteit, terwijl wij vinden dat je moet zorgen dat een kind zich als mens ontwikkelt. Dat intellectuele element is daar maar een onderdeel van."

Eigen smoel

Ouders moeten kunnen kiezen, vindt Verweij. "Je moet een eigen smoel hebben, en dan denk ik niet allereerst aan Cambridge Engels of de business school. Wij vinden het belangrijker dat de school veilig is, dat er orde en respect is. Wij proberen aandacht en zorg te leveren. Als een kind van de havo naar vmbo-t gaat, is dat afstroom. Dat wordt gezien als minpuntje. Dat vinden wij een eenzijdige manier van kijken. Het gaat erom dat het kind de plek vindt waar hij past. Als je de havo wilde proberen en je past daar bij nader inzien toch niet goed, is het prima dat je het hebt geprobeerd; dat is een verrijking van je leven."

De Lage Waard wil haar christelijke identiteit meer vertalen naar de dagelijkse praktijk. "Als een kind ons teleurstelt, zeggen wij vanuit ons geloof: het verdient een nieuwe kans. Dat willen we nog beter tot uitdrukking brengen. Niet uit concurrentieoverwegingen, maar om te zorgen dat ouders bewust kunnen kiezen voor christelijk onderwijs. Profilering draait om echtheid. Als er 'christelijk' op de gevel staat, moet je daar ook iets van maken." ●